



JERZY TCHÓRZEWSKI

Jerzy Tchórzewski ur. 24.IV.1928 w Siedlcach. Studia w Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie w pracowni prof. Zbigniewa Pronaszki. Od r. 1948 bierze udział w wielu wystawach w kraju i zagranicą: Bruksela Liege, Berlin (NRD), Berlin (NRF), Lugano, Pekin, Szanghaj, New Delhi, Belgrad, Zagrzeb.

Tadeusz Różewicz

F O R M Y

*Te formy tak niegdyś dobrze ułożone
posłuszne zawsze gotowe na przyjęcie
martwej materii poetyckiej
przestraszone ogniem i zapachem krwi
wylały się i rozbiegły*

*puste rozwarłe
rzucają się na swego twórcę
rozdzierają go i wloką
długimi ulicami
po których już dawno przemaszerowały
wszystkie orkiestry defilady procesje*

*cierpiąca materia
jeszcze oddychające mięso
wypełnione krwią
jest pożywieniem tych doskonałych form*

*zbiegają się tak szczelnie nad zdobyczą
że nawet milczenie nie przenika
na zewnątrz
ale po chwili wszystko wybucha i wali się*

*ogromne morze żywej materii
rozlewa się na oczach zdumionych ludzi
śmieje się płacze krwawi*

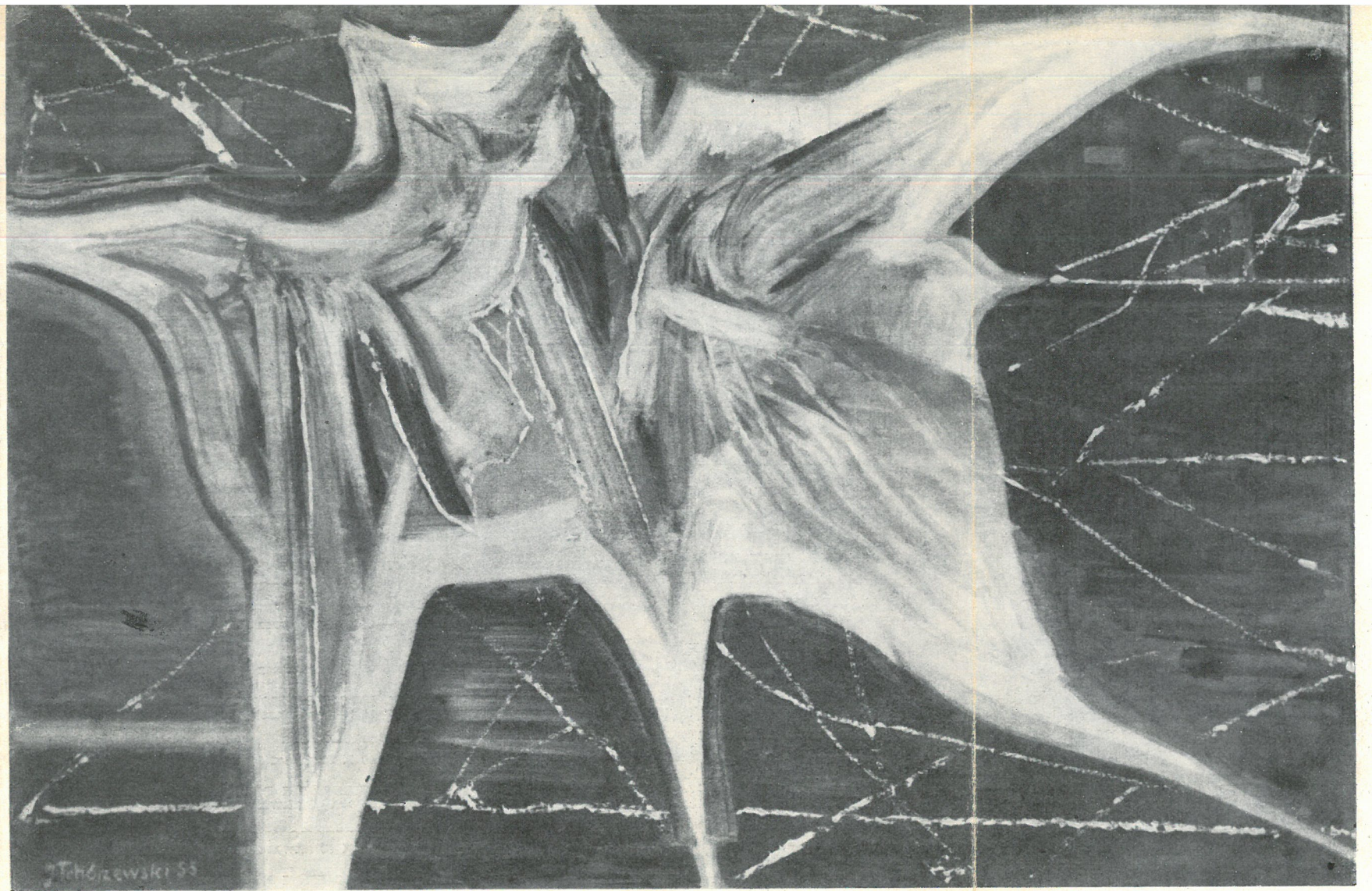


BURZA II monotypia 1957 r.



Na początku Jerzy Tchórzewski stworzył światło. Wszystko, co było przedtem, dokonywało się w nocy i dlatego pełne było lęków, obsesji i ekshibicjonizmu. Poruszająca się po omacku wyobraźnia chwytala się każdego urojenia, które obiecywało jej wydobyć się z niepewności. Czasem był to ślepy ptak, wilgotny i nastroszony, czasem dziwnie zwinięta muszla, niby to ostra, a w gruncie rzeczy obojętna na swojej chwiejnej lodydze, najczęściej jednak był to po prostu akt kobiety natrętnie opalizujący na horyzoncie. Ten stan rzeczy pozostawiał wiele do życzenia i wymagał zasadniczej decyzji, która nie przyszła łatwo, bo nie chodziło przecież o to, żeby zwyczajnie otworzyć oczy i zapomnieć o wszystkim, co jeszcze przed chwilą działało się pod powiekami i głębiej.

Światło, które stworzył Jerzy Tchórzewski różni się od wszystkich światel, do których przyzwyczailo się nasze postrzeganie i które zostały usankcjonowane w obrazach, z jakimi zdarzało się nam mieć do czynienia. Jest to światło infracerebralne. Nie oświetla ono realnych przedmiotów i nie podporządkowuje się pospolitym prawom barwnej harmonii, których źródłem jest słońce. Rozżarzając się na obrzeżach form, które uparcie tkwią w podświadomości, przebiegając fosforyzującymi pasmami po ich powierzchniach, izolując je i ograniczając, staje się ono wykładnikiem napięcia, jakie powstaje, kiedy myśl zdąża do zobiektywizowania własnej zawartości nie poprzez mnożenie stereotypowych akcesoriów wewnętrznego niepokoju, ale przez skoncen-



POŻAR PRZESTRZENI, olej — 1955/56

trowany wysiłek zobaczenia i utrwalenia w materialnym tworzywie klimatu, który sam rodzi wszystkie nasze niepewności, znużenia i lęki zarówno we śnie jak, o ileż dotkliwiej, na jawie.

Jest wielką zasługą Jerzego Tchorzewskiego, że istnienie takiego światła przewidział i że z wyjątkowym uporem i konsekwencją zdążył do jego ujawnienia.

Na tym przecież polega istotne zadanie malarza: Nie zabierać jasności słońcu i zanurzonym w jego promieniach przedmiotom, ale światłem własnym, przez siebie samego znalezionym i udoskonalonym, światłem, które jest właściwością powierzchni i wnętrza obrazu, uprzedmiotować sobie i innym odrębność czasu i sytuacji, w których żyć mu wypadło.

Tchorzewski to robi. Jest agresywny i skupiony, bezkompromisowy i precyzyjny. Operuje narzędziem, które sam sobie ukształtował i dlatego bez jednego drgnienia dokonuje najbardziej ryzykownych zabiegów i konfrontacji. To co pokazuje, gdyby nie było pokazane z takim spokojem i pewnością, byłoby nie do zniesienia. Niecodziennosc jego metafory, gwałtownosc spięć, kumulacja kontrastów, rozprzestrzenienie działań, napór dysonansów — każą z ulgą myśleć, że to tylko obrazy.

Nie tylko jednak i dlatego Jerzy Tchorzewski tak wiele swoim malarstwem osiąga.

MIECZYSLAW POREBSKI

MALARSTWO

1. W PŁONĄCYM KRAJOBRAZIE
95 × 65 olej pl. 1955
2. OSWIECIM
186 × 122 olej pl. 1955
3. WIECZÓR
69,5 × 99 olej pl. 1955
4. W PŁONĄCYM KRAJOBRAZIE II
65 × 95 olej pl. 1955
5. WIECZÓR I KOBIETA
55 × 135 olej pl. 1955
6. POMNIK ŚWIATŁA
135 × 95 olej pl. 1955
9. WIECZÓR II
135 × 95 olej pl. 1955
10. JADOWITY KWIAT
49,5 × 64 olej pl. 1955
11. SPACER
135 × 95 olej pl. 1955
12. W WIECZORNYCH ŚWIATŁACH
135 × 95 olej pl. 1955
13. KRAJOBRAZ
65 × 95 olej pl. 1955
14. ZAMORDOWANA PRZEZ LOTNIKA
95 × 135 olej pl. 1955
15. POŻAR PRZESTRZENI
65 × 95 olej pl. 1955/6
16. POMIĘDZY DNIEM I NOCĄ
65 × 95 olej pl. 1956
17. KOBIETA
100 × 78,5 olej pl. 1956
18. DRZEWO
64 × 45 olej pl. 1956
19. UCIEKAJĄCA PRZED POZOĞĄ
135 × 95 olej pl. 1956
20. SYGNAŁ
135 × 95 olej pl. 1956
21. W ŚWIATŁACH WIECZORU
95 × 135 olej pl. 1956
22. POD ŚWIATŁO
97 × 105 olej pl. 1956
23. ŚWIETLISTY KWIAT
95 × 135 olej pl. 1956
(zakupiony do Galerii Sztuki Współczesnej).
24. BŁĘKITNY RUCH
84,5 × 68,5 olej pl. 1956
25. RAKIETA
135 × 95 olej pl. 1956
(zakupiony do Galerii Sztuki Współczesnej).
26. CZŁOWIEK I ŚWIATŁO
95 × 135 olej pl. 1956
27. WIR
135 × 95 olej pl. 1956
28. WNETRZE NOCY
160 × 200 olej pl. 1956
29. CZŁOWIEK I NOC
95 × 65 olej pl. 1956
30. TWORZĄCY SIĘ KRAJOBRAZ
185 × 135 olej pl. 1956/7
31. KOMPOZYCJA I
35 × 45 olej pl. 1957
32. KRAJOBRAZ PODWODNY
65 × 94,5 olej pl. 1957
33. POGOŃ
69 × 98 olej pl. 1957
34. TWORZĄCY SIĘ KRAJOBRAZ II
95 × 65 olej pl. 1957
35. NIEPOKOJE ŚWIATŁA
135 × 95 olej pl. 1957
36. BŁĘKITNY LOT
135 × 95 olej pl. 1957
37. KOMPOZYCJA II
38. ZMAGANIA
95 × 135 olej pl. 1957
39. KOMPOZYCJA III
95 × 135 olej pl. 1957

40. **SWIATŁO**
135 × 95 olej pł. 1957
41. **ROZKWIT**
184,5 × 135 olej pł. 1957
42. **NOC**
79,5 × 70 olej pł. 1957
43. **NARODZINY OGNIA**
65 × 95 olej pł. 1957
44. **LAS**
47,5 × 33 akwarela 1949
45. **KRAJOBRAZ ZE WZGÓRZEM**
46 × 33 akwarela 1949
46. **JADOWITY KWIAT**
49 × 50 akwarela 1949
47. **PODWODNE FORMY**
24 × 33 akwarela 1949
48. **PTAKI**
34,5 × 23 akwarela 1949
49. **MOST**
33 × 24 akwarela 1949
50. **KRAJOBRAZ Z MOTYLEM**
32 × 41 akwarela 1951
51. **ZMIERZCH**
24 × 33 gwasz 1952
52. **BALET**
41,5 × 33 akwarela 1952
53. **DZIEWCZYNA I STWORZENIE**
34,5 × 25 akwarela 1952
54. **GROTESKA**
1952
55. **WRÓŻKA**
34,5 × 50 akwarela 1953
56. **W LESIE**
50 × 33 gwasz 1953
57. **PRZESADY**
35 × 39 gwasz 1953
58. **WRÓŻKA II**
35 × 50 gwasz 1953
59. **PRZESADY II**
35 × 50 akwarela 1953
60. **KUR**
24 × 33 gwasz 1954
61. **NOCNA PRZESTRZEŃ**
24 × 33 gwasz 1954
62. **KRAJOBRAZ FANTASTYCZNY**
24 × 33 akwarela 1954
63. **POD WODĄ**
35 × 49 akwarela 1954
64. **KOGUT I KWIATY**
35 × 49 gwasz 1954
65. **NOCNE MOTYLE**
35 × 47 akwarela 1954
66. **PAMIĘCI ZAMORDOWANEJ**
50 × 34,5 akwarela 1954
67. **ZACMIENIE SŁOŃCA**
35 × 46 akwarela 1954
68. **LOT**
35 × 49,5 gwasz 1954
69. **PTAKI**
49,5 × 35 gwasz 1954
70. **NOC KONSTANTEGO ILDEFONSA**
35 × 50 akwarela 1954
71. **KOGUT II**
40 × 34 gwasz 1954
72. **WIECZÓR I DZIEWCZYNA**
35 × 38,5 akwarela 1954
73. **NIESPOKOJNY KWIAT**
35 × 50 akwarela 1954
74. **PŁOMIEŃ I DZIEWCZYNA**
50 × 35 akwarela 1954
75. **WĘDRUJĄCE FORMY**
35 × 50 gwasz 1954
76. **KOLOROWA NOC**
34,5 × 44,5 gwasz 1954/55
77. **WOBEK NOCY**
33,5 × 38 gwasz 1954/55
78. **WYBUCH ŚWIATEŁ**
24,5 × 32,5 tusz kol. 1955
79. **KOBIETA LEŻĄCA**
33 × 30 gwasz 1955
80. **BASŃ**
35 × 50 gwasz 1955
81. **KOBIETA I ROŚLINY**
35 × 50 gwasz 1955
82. **NIEBIESKA KOBIETA**
49 × 35 gwasz 1955
83. **DRZEWO I KOBIETA**
35 × 50 gwasz 1955

84. **ŁUK**
35 × 50 gwasz 1955
85. **POSTÓJ**
35 × 50 gwasz 1955
86. **W RUCHLIWYCH ŚWIATŁACH**
35 × 50 gwasz 1955
87. **KRAJOBRAZ O ZACHODZIE**
34,5 × 50 gwasz 1955
88. **W NOCNYCH ŚWIATŁACH**
35 × 50 akw. tusz kol. 1955
89. **PTAK**
35 × 50 gwasz 1955
90. **KOBIETA LEŻĄCA II**
35 × 50 tusz kol. akw. 1955
91. **DZIEWCZYNA**
35 × 49 gwasz 1955
92. **SMOK I DZIEWCZYNA**
35 × 50 gwasz 1955
93. **WZGORZE II**
35 × 50 akw. tusz 1955
94. **KOBIETA ZAPATRZONA W OGIEŃ**
50 × 35 gwasz, tusz kol. 1956
95. **POD PŁONĄCYM DRZEWEM**
35 × 50 gwasz 1956
96. **DRZEWO I PTAK**
50 × 34,5 gwasz 1956
97. **UCIEKAJĄCA**
50 × 35 gwasz 1956
98. **KOBIETA W CZERWONEJ PRZE-
STRZENI**
62,5 × 44 gwasz 1956
99. **POSTAĆ**
66,5 × 97 gwasz 1956
100. **POD PŁONĄCYM NIEBEM**
66 × 100 gwasz 1956
101. **KOMPOZYCJA**
43,5 × 50 gwasz 1957
102. **KOBIETA CHWYTAJĄCA GWIAZDĘ**
50 × 66,5 gwasz 1957
103. **GŁOWA W PRÓŻNI**
69,5 × 50 gwasz 1957
104. **ŚWIECĄCA POSTAĆ II**
50 × 70 gwasz 1957
105. **W WIECZORNYCH ŚWIATŁACH**
50 × 70 gwasz 1957
106. **POSTAĆ Z PŁONĄCĄ GŁOWĄ**
69,5 × 49,5 gwasz 1957
107. **ELEKTRYCZNA POSTAĆ**
69,5 × 49,5 gwasz 1957
108. **TWORZĄCY SIĘ KRAJOBRAZ**
50 × 69,5 gwasz 1957
109. **NIEPOKOJE ŚWIATŁA**
98,5 × 69,5 gwasz 1957
110. **TWORZĄCA SIĘ STRUKTURA**
95,5 × 70 gwasz 1957
111. **ŚWIATŁO I PRZESTRZEŃ**
95,5 × 70 gwasz 1957
112. **NAELEKTRYZOWANA PRZE-
STRZEŃ**
95,5 × 70 gwasz 1957
113. **POCHÓD OGNIĄ**
61 × 91 gwasz 1957
114. **KRAJOBRAZ NIESPOKOJNY**
70 × 100 gwasz 1957
115. **ŚWIETLISTA KONSTRUKCJA**
70 × 100 gwasz 1957

GRAFIKA

116. **PODARTY SWIAT**
41,5 × 27 rys. tusz 1953
117. **UWIEZIONA W DRZEWIE**
41,5 × 26,5 rys. tusz 1953
118. **DZIEWCZYNA I GWIAZDY**
41,5 × 25 rys. tusz 1953
119. **KRAJOBRAZ Z DZIEWCZYNA**
38,5 × 28 monotypia 1954
120. **BAJKA**
41,5 × 29,5 rys. tusz 1954
121. **DZIEWCZYNA W CZARNYM
SŁONCU**
38 × 30 monotypia 1954
122. **W WIECZORNYM KRAJOBRAZIE**
29 × 41 monotypia 1954
123. **OSIOŁ I DZIEWCZYNA**
29 × 41,5 monotypia 1955
124. **MUSZLE I KWIATY**
41,5 × 29,5 monotypia kol. 1955
125. **W ŚRODKU NOCY**
41 × 28,5 monotypia kol. 1955
126. **LAS**
29 × 41,5 monotypia kol. 1955
127. **SŁOŃCE ZACHODZI**
46 × 60 monotypia kol. 1955/56
128. **CZŁOWIEK I MASZYNA I**
40 × 60 monotypia kol. 1955
129. **KOBIETA Z PTAKIEM**
40 × 59,5 monotypia 1955
130. **KOBIETA SIEDZĄCA**
39 × 55,5 monotypia kol. 1955
131. **KRAJOBRAZ I DZIEWCZYNY**
40 × 59 monotypia 1955
132. **OPÓR**
40 × 60 monotypia kol. 1955
133. **KRAJOBRAZ I**
59,5 × 40 monotypia 1956
134. **KONSTRUKCJA**
40 × 29 monotypia 1956
135. **CZŁOWIEK I MASZYNA II**
40 × 60 monotypia kol. 1956
136. **DRZEWO I KOBIETA**
40 × 60 monotypia 1956
137. **KRAJOBRAZ II**
40 × 60 monotypia kol. 1956
138. **DRZEWO**
60 × 40 monotypia kol. 1956
139. **KRAJOBRAZ III**
53,5 × 49,5 monotypia 1956
140. **KRAJOBRAZ IV**
40 × 60 monotypia kol. 1956
141. **KOBIETA**
59,5 × 40 monotypia 1956
142. **NOCNY HORYZONT**
59,5 × 40 monotypia 1956
143. **CZŁOWIEK ZAPATRZONY
W PRZESTRZEN**
59,5 × 40 monotypia 1956
144. **KONSTRUKCJA II**
40 × 29,5 monotypia 1956
145. **NIEPOKOJE**
55,5 × 40 monotypia 1956
146. **BURZA**
42 × 31 monotypia 1956
147. **NAD CZARNĄ WODĄ**
43 × 35 monotypia 1956
148. **PAMIĘCI ROZSTRZELANEJ**
39,5 × 29,5 monotypia 1956
149. **W POTRZASKU**
42 × 29,5 monotypia 1956
150. **PICASSO**
monotypia 1956
151. **KOBIETA POD DRZEWEM**
42 × 29,5 monotypia 1956
152. **WIATR**
35 × 50 rys. tusz 1955
153. **KOBIETA CHWYTAJĄCA GWIAZDĘ**
69 × 50 monotypia 1956
154. **KOBIETA SIEDZĄCA**
49,5 × 69,5 monotypia 1956
155. **ROZKWIT**
62,5 × 41,5 monotypia 1956
156. **TANIEC**
59,5 × 40 monotypia 1957

157. CZŁOWIEK W NOCY
59,5 × 40 monotypia 1957
158. KOBIETA W CIEMNEJ PRZE-
STRZENI
59,5 × 40 monotypia 1957
159. NIEPOKÓJ
59,5 × 40 monotypia 1957
160. SYGNAŁ
59,5 × 40 monotypia 1957
161. PĘD
30 × 21 monotypia 1957
162. ŚWIETLNA ARCHITEKTURA
30 × 21 monotypia 1957
163. DRZEWO Z BLASKU
25,5 × 19,5 monotypia 1957
164. BURZA II
35,5 × 21 monotypia 1957
165. ZŁOŚLIWIEC
31,5 × 22 monotypia 1957
166. SŁĘPCY I ŚWIATŁO
32,5 × 22,5 monotypia 1957
167. DRZEWO Z GWIAZD
28,5 × 20 monotypia 1957
168. KRAJOBRAZ IV
28 × 19,5 monotypia 1957
169. WYBUCH
29,5 × 18,5 monotypia 1957
170. POGOŃ
40 × 60 monotypia kol. 1957

Centralne Biuro Wystaw Artystycznych Warszawa
Oprac. graf. katalogu Roman Cieślewicz
Foto: Mgr Krystyna Zakrzewska